

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent variables) คือ

- ก. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ อาชีพ และการศึกษา
- ข. ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร

ตัวแปรทดสอบ เนื่องจากว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังที่ตามสมมติฐานนั้น อาจจะได้รับอิทธิพลทางใดทางหนึ่งจากตัวแปรอื่นๆ อีกหลายตัว ผู้วิจัยใช้ตัวแปรทดสอบ 2 แบบคือ ตัวแปรคุมแบบอธิบาย ซึ่งหมายถึง (อารง สุทธาศาสน์ 2527) ตัวแปรที่กำหนดขึ้นเพื่อศึกษาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่แท้หรือไม่และตัวแปรคุมแบบกำหนดเงื่อนไข ซึ่งหมายถึง (อารง สุทธาศาสน์ 2527) ตัวแปรที่กำหนดขึ้นเพื่อศึกษาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยแยกตัวแปรทดสอบตามตัวแปรอิสระแต่ละตัว โดยที่ตัวแปรตาม คือ ความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร ดังต่อไปนี้

1) ตัวแปรอิสระ คือ รายได้ ผู้ศึกษากำหนดตัวแปรทดสอบดังต่อไปนี้

- 1.1 ตัวแปรอธิบาย คือ อายุและการศึกษา เนื่องจากว่า อายุ และการศึกษา อาจจะเป็นตัวกำหนด ทั้งรายได้ และความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร
- 1.2 ตัวแปรกำหนดเงื่อนไข คือ เพศ อาชีพ สถานภาพสมรส และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามนั้น อาจจะมีเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรดังกล่าวก็ได้

2) ตัวแปรอิสระ คือ การศึกษา ผู้ศึกษากำหนดตัวแปรทดสอบดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอธิบาย คือ อายุและอาชีพเนื่องจากว่า อายุ และอาชีพอาจจะเป็นตัวกำหนด ทั้งการศึกษา และความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร

2.2 ตัวแปรกำหนดเงื่อนไข คือ เพศ รายได้ สถานภาพสมรส และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามนั้น อาจจะมีเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรดังกล่าวก็ได้

3) ตัวแปรอิสระ คือ อาชีพ ผู้ศึกษากำหนดตัวแปรทดสอบดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรอธิบาย คือ อายุ สถานภาพสมรสและการศึกษา เนื่องจากว่า อายุ สถานภาพสมรส และการศึกษาอาจจะเป็นตัวกำหนด ทั้งอาชีพ และความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร

3.2 ตัวแปรกำหนดเงื่อนไข คือ เพศ รายได้ และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามนั้นอาจจะมีเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรดังกล่าวก็ได้

4) ตัวแปรอิสระ คือ อายุ ผู้ศึกษากำหนดตัวแปรทดสอบดังต่อไปนี้

4.1 ตัวแปรกำหนดเงื่อนไข คือ เพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพสมรส และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามนั้น อาจจะมีเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรดังกล่าวก็ได้

5) ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพสมรส ผู้ศึกษากำหนดตัวแปรทดสอบดังต่อไปนี้

5.1 ตัวแปรกำหนดเงื่อนไข คือ เพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพสมรส และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามนั้น อาจจะมีเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรดังกล่าวก็ได้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบที่ไม่ใช่ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ทั้งนี้ เพื่อความประหยัด และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์บางอย่างของการศึกษา แต่ไม่เสียซึ่งความถูกต้องแม่นยำของการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยต้องการสุ่มตัวอย่างประชากรที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดพิษภัยในอาหารสูง โดยจากเหตุที่ได้กล่าวมาแล้ว ว่าผู้ที่อยู่ในเขต กรุงเทพฯและบริเวณใกล้เคียงนั้น เป็นเขตที่ประชาชนมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เสี่ยงต่อการได้รับพิษภัยในอาหารสูงกว่าในเขตอื่น ๆ ดังนั้น ประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ เป็นผู้ป่วยที่มารับการรักษาพยาบาลจากศูนย์โรคอุจจาระร่วง โรงพยาบาลบิราคนราดูรที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป เนื่องจาก อาการอุจจาระร่วงเป็นอาการที่เกิดจากพิษภัยในอาหารที่สำคัญ จำนวน 150 คน และศึกษาจากผู้ที่มาอยู่กับผู้ป่วย แต่ไม่ได้มารับการรักษาพยาบาล ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปเช่นกัน โดยให้ผู้ป่วยเป็นผู้แนะนำ จำนวน 150 คน รวมเป็น 300 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชนครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interviewing schedule) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ซึ่งได้รวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารเผยแพร่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมาประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร โดยกำหนดหัวข้อตามนิยามปฏิบัติการ จำนวน 11 ข้อ

4. ความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของเครื่องมือ

ผู้ศึกษาทดสอบ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือวัดความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร โดยวิธีทดสอบ - ทดสอบซ้ำ (Test-retest) โดยนำเครื่องมือไปทดสอบบุคคล

จำนวน 50 คน เป็นเวลาสองครั้ง โดยทิ้งระยะห่างระหว่างครั้งที่สองกับครั้งแรกเป็นเวลา 15 วัน เสร็จแล้วนำผลของทั้งสองครั้ง มาเปรียบเทียบดูโดยคำนวณค่าสหสัมพันธ์ ถ้าปรากฏว่ามีค่าสหสัมพันธ์สูง ก็แสดงว่าเครื่องมือในการวัดนี้ มีระดับของความน่าเชื่อถือสูง แต่ถ้าปรากฏว่ามีค่าสหสัมพันธ์ต่ำ ผู้วิจัยก็จะต้องปรับปรุงแก้ไข ตามเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อแก้ไขแล้วก็นำกลับไปทดสอบอีกจนกว่าจะมีความน่าเชื่อถือสูง

ส่วนการทดสอบความสมบูรณ์ (Validity) ของเครื่องมือวัด ความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร นั้นผู้ศึกษาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ (เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขและอาจารย์ที่ปรึกษา) ตรวจสอบและแก้ไขเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ในเนื้อหา (Content validity) แล้วนำแบบสัมภาษณ์ ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Pre - test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาพิสูจน์สมมติฐาน ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) เป็นการศึกษา ค้นคว้าหลักการ แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จาก หนังสือ บทความ เอกสารเผยแพร่ รายงานการประชุม วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์ และเอกสาร อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

2) ศึกษาภาคสนาม (Field research) โดยผู้ศึกษาใช้ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ ซึ่งผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ (Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลเองทั้งหมด และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษาขอหนังสือ ขอความร่วมมือจากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เสนอไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลบำราศนราดรุร เพื่อขอความร่วมมือในการไปเก็บข้อมูลและเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ทางโรงพยาบาลบำราศนราดรุร ก็ได้นัดวันเพื่อแนะนำตัวผู้ศึกษาต่อเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์โรคอุจจาระร่วง โดยเริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 8 พ.ย.2538 เวลา 8.30 น. ถึงวันที่ 8 ธ.ค..2538 เวลา 16.30 น. เป็นเวลา 30 วัน ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลรพพบแพทย์ เพื่อทำการตรวจรักษา ซึ่งระหว่างนั้นทางศูนย์โรคอุจจาระร่วงจะให้ผู้ป่วยดื่มสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ และหากสัมภาษณ์

ยังไม่เสร็จเรียบร้อยในช่วงเวลา ผู้ศึกษาก็จะตามผู้ให้ข้อมูลไปสัมภาษณ์ในช่วงรอรับยา โดยใช้ เวลาสัมภาษณ์คนละประมาณ 10 - 20 นาที โดยเฉลี่ยประมาณ 15 นาที

6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล ในการวิจัยใช้การวิเคราะห์ประมวลผลด้วย เครื่อง คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical package for the social sciences หรือ SPSS) ในการประมวลผลข้อมูลเพื่อนำมาสรุปผลการศึกษาสถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล คือ

1. ข้อมูลทั่วไป การรับข่าวสาร ความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชากรที่ ศึกษาใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาคความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) ประกอบการเทียบร้อยละ
3. การวิเคราะห์ หาคความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยมีการคุม ตัวแปรทดสอบ ใช้สถิติสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระดับนามมาตราของ กูดแมน และกรูซกัล (Goodman and Kruskal's coefficient of ordinal association) และการเปรียบเทียบร้อยละประกอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย